

D Á M S

premedia

Walter
Tevis

K

Y

G

A M B

I

T

NETFLIX

A NETFLIX
ORIGINAL SERIES

LUCKY OGG DISTILLERS

DÁMSKY GAMBIT

Walter Tevis

Z angličtiny preložil Samuel Marec

premedia

D Á M S

Walter
Tevis

K

Y

G

A M B

I

T

WALTER TEVIS: DÁMSKY GAMBIT

Prvé vydanie

The Queen ' s Gambit

Copyright © 1983, 2014 by Walter Tevis

This edition published by arrangement with the Tevis Family Copyright Trust
c/o Susan Schulman Literary Agency

All rights reserved

Translation © Samuel Marec, 2021

Cover © Netflix, 2020. Used with permission.

Slovak edition © Vydavateľstvo Premedia, 2021

ISBN 978-80-8159-936-1

Pre Eleanoru

*Že tie nahé veže zhoria
A muži si spomenú na tú tvár
Hýb sa jemne, ak sa hýbať musíš
Takých osamelých miest je len pár
Myslí si, z jednej časti žena, z troch dieťa
Že sa nikto nepozera; nohy ako palice
V neustálom pohybe,
V pohybe, ktorý pobrala z ulice.
Ako dlhonohá mucha nad bystrinou
Jej myseľ sa vznáša v tichu.*

(W. B. Yeats – Dlhonohá mucha, preklad Samuel Marec)

SLOVO AUTORA

 Výnimočná hra veľmajstrov Roberta Fischera, Borisa Spasského a Anatolija Karpova je pre mňa a podobných šachistov dlhé roky zdrojom radosti. Keďže je však *Dámsky gambit* vymysleným príbehom, považoval som za rozumné nezaradiť ich medzi postavy prinajmenšom preto, aby som nezasahoval do výsledkov, ktoré dosiahli.

Chcem sa poďakovať všetkým, ktorí mi pomohli s knihami, časopismi a pravidlami na turnajoch. Patria medzi nich skvelí hráči ako Joe Ancrile, Fairfield Hoban a Stuart Morden. Zároveň som mal šťastie aj v tom, že som sa mohol spoľahnúť na vreľú a spoľahlivú pomoc národného majstra Brucea Pandolfiniho; ten celú knihu po mne skontroloval a pomohol mi v nej opraviť chyby týkajúce sa hry, v ktorej tak závideniahodne vyniká.

SLOVO PREKLADATEĽA

 Kniha sa odohráva v období, keď sa v anglosaskom svete používala tzv. pozičná šachová notácia; ťahy aj pešiaci sa pri nej opisujú podľa figúrok, pred ktorými stoja – teda napríklad pešiak pred kráľovským strelcom. Je to zápis, ktorý človeku so slabšími alebo žiadnymi vedomosťami o šachu uľahčuje orientáciu a výborne funguje v texte.

Dnes sa však na celom svete používa – a na Slovensku vždy používala – algebrická notácia, v ktorej sa políčka, a teda aj ťahy označujú kombináciou písmen a – h a číslíc 1 – 8. Pešiak pred strelcom tak môže byť označený ako c2, c7, f2 alebo f7 v závislosti od toho, či ide o bieleho alebo čierneho pešiaka, a či stojí pred dámskym alebo kráľovským strelcom.

Tento algebrický spôsob zápisu je teda fakticky správny, zároveň však do beletristického textu pomerne nevhodný a pre orientáciu bežného čitateľa vyslovene nepohodlný. V záujme zrozumiteľnosti a plynulosti textu preto aj v preklade používame slovenskú verziu pôvodnej pozičnej notácie.

Za ochotu, neoceniteľnú pomoc pri preklade a trpezlivé odpovede na rovnaké otázky ďakujem šachovému veľmajstrovi Jánovi Markošovi.

OBSAH

6	Slovo autora
7	Slovo prekladateľa
9	Prvá kapitola
33	Druhá kapitola
55	Tretia kapitola
79	Štvrtá kapitola
103	Piata kapitola
123	Šiesta kapitola
135	Siedma kapitola
143	Ôsma kapitola
165	Deviata kapitola
181	Desiata kapitola
193	Jedenásta kapitola
211	Dvanásta kapitola
233	Trinásta kapitola
259	Štrnásta kapitola

PRVÁ KAPITOLA

 Beth sa o smrti svojej matky dozvedela od ženy, ktorá robila nejakú anketu. Na druhý deň sa jej fotografia objavila v novinách Herald-Leader. Na tej fotografii, ktorá vznikla na terase sivého domu na Maplewood Drive, mala Beth oblečené jednoduché bavlnené šaty. Dokonca aj vtedy pôsobila veľmi prostým dojmom. V texte pod fotografiou sa uvádzalo: „Elizabeth Harmonová, ktorá v dôsledku včerajšej zrážky áut na New Circle Road osirela, hľadá do neistej budúcnosti. Osemročná Elizabeth prišla pri havárii, ktorá si vyžiadala dve obeť a ďalších zranených, o rodinu. V čase nehody bola sama doma a dozvedela sa o nej krátko predtým, ako táto fotografia vznikla. Podľa úradov o ňu bude postarané.“

—

V sirotinci Methuen Home v Mount Sterlingu v štáte Kentucky dostávala Beth dvakrát denne tabletky na upokojenie. To isté platilo aj o ostatných deťoch a cieľom bolo „vyrovnanie ich povahy“. Beth mala povahu podľa názoru všetkých zúčastnených v poriadku, ale tú malú tabletku brala rada. Kdesi hlboko v hrudi jej totiž čosi uvoľňovala; vďaka nej v sirotinci predriemala tie dlhé hodiny plné napätia.

Pán Fergussen im tie tabletky dával v malom papierovom poháriku. Spolu so zelenou, ktorá im vyrovnávala povahu, dostávali aj pomarančovú a hnedú; vďaka nim mali zas zosilnieť. Aby ich dostali, museli sa postaviť do radu.

Najvyššia bola černoška Jolene. Mala dvanásť rokov. Na druhý deň pobytu sa Beth v rade na vitamíny postavila za ňu, Jolene sa otočila, sklonila k nej pohľad a zamračila sa. „Si ozajstná sirota, alebo len bastard?“

Beth nevedela, čo povedať. Bola vystrašená. Stáli na konci radu a presne tam mali stáť, až kým sa nedostanú k oknu, pri ktorom stál pán Fergussen. Beth počula, ako jej matka nazývala bastardom jej otca, ale nevedela, čo to znamená.

„Ako sa voláš, dievča?“ opýtala sa Jolene.

„Beth.“

„Mama ti zomrela? A čo otec?“

Beth na ňu uprene hľadela. Slová „mama“ a „mŕtva“ boli neznesiteľné. Chcela sa rozbehnúť preč, ale nebolo kam.

„Tvoji rodičia,“ povedala Jolene hlasom, v ktorom sa dali začuť náznaky súcitu, „sú mŕtvi?“

Beth nevedela, čo povedať, ani čo robiť. Vystrašená tam v tom rade stála a čakala na tabletky.

„Všetci ste chamtivé fajčihlavy!“ To zakričal Ralph z chlapčenského oddelenia. Počula to, lebo bola v knižnici a tamojšie okno bolo otočené smerom k chlapčenskému pavilónu. Pod „fajčihlavou“ si nič nevedela predstaviť; bolo to zvláštne slovo. Z toho, ako znelo, však vedela, že mu ústa umyjú mydlom. Jej to urobili za to, že povedala „doriti“ – a matka predsa „doriti“ hovorila celý čas.

Kaderník ju prinútil, aby na stoličke sedela a ani sa nepohla. „Ak sa pohneš, môžeš prísť o ucho.“ V jeho hlase nebol ani náznak priateľského tónu. Beth sedela tak ticho, ako len vedela, úplne bez pohybu to však nešlo. Kým jej vlasy ostrihal do toho účesu, ktorý nosili všetky dievčatá, trvalo to dlho. Snažila sa zamestnať tým, že myslela na to slovo: fajčihlava. Predstaviť si však dokázala iba vtáčika podobného datľovi. Cítila však, že to nesedí.

Údržbár bol na jednej strane tučnejší ako na druhej. Volal sa Shaibel. Pán Shaibel. Jedného dňa ju do suterénu poslali oprášiť špongie, mala ich o seba obúchať; vtedy ho našla sedieť na železnej stoličke vedľa pece a videla, ako sa mračí na zeleno-bielu dosku pred sebou. Tam, kde mali byť figúrky, však boli malé plastové kúsky smiešnych tvarov. Niektoré boli väčšie ako ostatné. Najviac bolo tých malých. Údržbár zodvihol hlavu a pozrel sa na ňu. Mlčky odišla.

V piatok všetci jedli ryby bez ohľadu na to, či boli katolíci. Dostávali štvorcové kúsky pokryté tmavou, hnedou a suchou kôrkou a hustou pomarančovou omáčkou, ktorá vyzerala, akoby ju vytlačili z fliaš s francúzskym dresingom. Omáčka mala sladkú a príšernú chuť, ale tá ryba pod ňou bola ešte horšia. Pri jedení ju takmer napínalo. Museli ste však

zjesť úplne všetko, inak by sa o vás dozvedela pani Deardorffová, no a potom by si vás nikto neadoptoval.

Niektoré deti si adoptovali okamžite. Šesťročná Alice prišla mesiac po Beth a o tri týždne si ju už zobrali nejakí milo vyzerajúci ľudia s prízvukom. V ten deň, keď si prišli po Alicu, sa prešli po oddelení. Beth ich chcela objasť, pretože sa jej zdali šťastní, keď sa na ňu však pozreli, odvrátila sa. Iné deti tam boli už dlho a vedeli, že nikdy neodídu. Medzi sebou sa volali „doživotáci“. Beth rozmyšľala nad tým, či aj ona je doživotáčka.

—

Telocvik bol hrozný a volejbal úplne najhorší. Beth nikdy nedokázala loptu správne trafiť. Buď do nej celou silou udrela, alebo sa ju snažila odbiť stuhnutými prstami. Raz si prst poranila tak veľmi, že jej potom opuchol. Väčšina dievčat sa pri hre smiala; pokrikovali po sebe. Beth to však nikdy nerobila.

Jolene bola jednoznačne najlepšia volejbalistka zo všetkých. Nebolo to len tým, že bola staršia a vyššia; presne vedela, čo má robiť, a keď lopta letela vysoko nad sieťou, vedela sa pod ňu postaviť bez toho, aby po ostatných musela kričať, nech uhnú; potom vyskočila a dlhým, plynulým pohybom ruky ju zasmiečovala do zeme. Družstvo, za ktoré Jolene hrala, vždy vyhralo.

Týždeň po tom, čo si Beth poranila prst, ju Jolene pristavila na konci telocviku, keď sa spolu s ostatnými ponáhľala do spoločných sprch. „Niečo ti ukážem,“ povedala jej. Zodvihla ruky, dlhé prsty mala otvorené a zľahka pokrčené. „Takto sa to robí.“ Pokrčila lakte a ruky hladko vytlačila hore, pričom nimi odrazila fiktívnu loptu. „Skús to.“

Beth to skúsila, najprv jej to veľmi nešlo. Jolene jej to opäť ukázala a smiala sa pri tom. Beth to ešte niekoľkokrát skúsila a išlo jej to lepšie. Potom Jolene zobrala loptu a povedala Beth, aby ju chytala končekmi prstov. Po niekoľkých pokusoch to už bolo jednoduché.

„No a teraz si to cvič, jasné?“ povedala Jolene a rozbehla sa do sprchy.

Beth si to celý ďalší týždeň cvičila a potom jej už volejbal vôbec neprekážal. Nebola v ňom dobrá, ale už sa ho aspoň nebála.

Každý utorok po hodine aritmetiky poslala slečna Grahamová Beth do suterénu, aby sa postarala o špongie. Považovalo sa to za privilégium a Beth, hoci bola najmladšia, bola zároveň aj najlepšou žiačkou v celej triede. Suterén nemala rada. Páchlo to tam zatuchlinou a okrem toho mala strach z pána Shaibela. Chcela sa však dozvedieť viac o hre, ktorú na doske hrával sám so sebou.

Jedného dňa za ním zašla a stála pri ňom; čakala, kedy pohne figúrkou. Práve sa dotýkal tej, ktorá mala na malom podstavci konskú hlavu. Po sekunde k nej zodvihol hlavu a na tvári mal nervózny výraz. „Čo chceš, decko?“ opýtal sa.

Za bežných okolností ušla zakaždým, keď došlo ku kontaktu s iným človekom, najmä keď to bol dospelý človek, tentoraz však nezaspätkovala. „Ako sa tá hra volá?“ opýtala sa.

Hľadel na ňu. „Mala by si byť hore s ostatnými.“

Pokojne sa naňho pozrela; čosi v tomto mužovi a v metodickosti, s akou tú hru hral, jej pomohlo držať sa všetkými silami toho, po čom túžila. „Nechcem byť s ostatnými,“ povedala. „Chcem vedieť, čo za hru to hráte.“

Bližšie sa jej prizrel. Potom pokrčil ramenami. „Volá sa šach.“

Na čiernej šnúre medzi pánom Shaibelom a pecou visela obnažená žiarovka. Beth si dávala pozor, aby hlavou nevrhala tieň na šachovnicu. Bola nedeľa ráno. Hore v knižnici sa práve konala spoločná bohoslužba, ona však zodvihla ruku, vypýtala sa na záchod a zbehla do kotolne. Desať minút potom stála a sledovala údržbára pri hre. Obaja mlčali, zdalo sa však, že mu jej prítomnosť neprekáža.

Niekedy na figúrky bez pohybu hľadel celé minúty; hľadel na ne, akoby ich nenávidel, potom sa ponad brucho natiahol, jednu z nich končekmi prstov chytil za hlavičku, chvíľu ju podržal, akoby za chvost držal mŕtvu myš, a potom ju postavil na iné políčko. Na Beth sa ani nepozrel.

Beth tam stála. Čierny tieň jej hlavy padal na betónovú podlahu pri

nohách, pozorovala šachovnicu; nespustila z neho oči, sledovala každý jeho pohyb.

Naučila sa, že tabletky na upokojenie si musí odložiť na noc. Pomohli jej zaspáť. Keď jej pán Fergussen tú podlhovastú tabletku podal, vložila si ju do úst, posunula pod jazyk, odpila si z plechovky pomarančového džúsu, ktorý dostávali na zapitie, prehltna a potom, keď sa pán Fergussen posunul k ďalšiemu dieťaťu, vybrala si tabletku z úst a vložila si ju do vrecka voľnej košele. Tabletky mala tvrdý povlak, a kým ju mala pod jazykom, nezmäkla.

Počas prvých dvoch mesiacov spávala len veľmi málo. Snažila sa, nehybne ležala s pevne zatvorenými očami. Stále však počula, ako sa dievčatá vo vedľajších posteliach prehadzujú, ako kašľú a rozprávajú sa, alebo ako sa po chodbičke medzi posteľami prechádza nočná služba; cítila, ako tieň prejde po jej posteli a ona ho aj so zatvorenými očami uvidí. Niekde v diaľke sa ozve zvonenie telefónu alebo spláchnutie záchoda. Najhoršie zo všetkého však bolo, keď počula hlasy, ktoré sa rozprávali pri stole na konci chodbičky. Bez ohľadu na to, ako ticho sa zdravotník rozprával s nočnou službou, bez ohľadu na to, ako jemne, Beth sa okamžite prebrala a stuhla. Stiahlo jej žalúdok, v ústach sa objavila octová chuť a spánok už celú noc neprichádzal do úvahy.

Vtedy sa v posteli schúlila a so vzrušením vnímala to napätie v žalúdku; vedela, že čoskoro zmizne. Čakala tam v tme a samote, sledovala samu seba; čakala, kedy nepokoj dosiahne vrchol. Potom tie dve tabletky prehltna a uvoľnila sa, až kým sa jej celým telom ako vlny teplého mora nezačal rozlievať pokoj.

„Naučíte ma to?“

Pán Shaibel nič nepovedal, ani pohybom hlavy nedal najavo, že by otázku zaregistroval. Vzdialené hlasy zhora spievali gospelovú pieseň *Bringing in the Sheaves*. Niekoľko minút čakala. Tie slová si vyžiadali také odhodlanie, že sa jej hlas takmer zlomil, dokázala ich však vyriečiť: „Chcem sa naučiť hrať šach.“

Pán Shaibel sa tučnou rukou natiahol po jednej z väčších čiernych figúrok, obratne ju za hlavu zodvihol a položil ju na políčko na opačnej strane šachovnice. Urobil rukou spätný pohyb a potom si obe prekrížil na hrudi. Na Beth sa ešte stále nepozrel. „S cudzími ľuďmi nehrám.“

Ten odmeraný tón bol ako facka. Beth sa otočila a odišla; s nepríjemnou chuťou v ústach vyšla hore schodmi.

„Nie som cudzí človek,“ povedala mu o dva dni neskôr. „Žijem tu.“ Za hlavou jej okolo obnaženej žiarovky krúžila moľa a jej matný tieň prechádzal v pravidelných intervaloch cez šachovnicu. „Môžete ma učiť. Niečo už viem z toho, čo som odpozorovala.“

„Dievčatá šach nehrajú.“ Hlas pána Shaibela stále znel odmerane.

Obrnila sa a urobila krok dopredu; prstom, bez toho, aby sa jej dotkla, ukázala na jednu valcovitú figúrku, ktorú už v duchu nazvala delo. „Táto sa hýbe hore a dole alebo doľava a doprava. Ak má priestor na pohyb, tak ide až úplne na koniec.“

Pán Shaibel chvíľu mlčal. Potom ukázal na figúrku, ktorá vyzerala, akoby mala na vrchu odrezaný citrón. „A čo táto?“

Srdce jej poskočilo. „Krížom.“

Tabletky sa dali nazbierať tak, že ste každú noc užili iba jednu a tú druhú odložili. Beth si ich odkladala do puzdra na zubnú kefku; mala istotu, že tam sa nikto nepozrie. Potrebovala si dať pozor len na to, aby kefku po použití čo najviac vysušila papierovou utierkou alebo ju vôbec nepoužila a namiesto toho si zuby vyčistila prstom.

V tú noc si prvýkrát zobrala tri tabletky, jednu po druhej. Chĺpky na šiji jej brneli; prišla na niečo dôležité. Vo vyblednutom modrom pyžame ležala vo svojej posteli na najhoršom mieste celého dievčenského pavilónu, neďaleko dverí do chodby a oproti záchodu; nechala ten pocit, nech sa jej rozleje po celom tele. Čosi sa v jej živote zmenilo: spoznala šachové figúrky a vedela, ako sa hýbu a vyhadzujú – a vedela aj to, ako si pomocou tabletiiek, ktoré v sirotinci dostávala, privediť dobrý pocit v žalúdku a v napätých kĺboch paží a nôh.

„No dobre, dieťa,“ povedal pán Shaibel. „Tak sa teda môžeme pustiť do hrania šachu. Ja hrám bielymi.“

Prišla so špongiami. Bolo po aritmetike a o desať minút sa začínala geografia. „Nemám veľa času,“ povedala. Minulú nedelu, počas tej hodiny, keď bola bohoslužba a ona ju tak mohla stráviť v kotolni, sa naučila, ako sa jednotlivé figúrky hýbu. Na bohoslužbe nikomu nechýbala, pretože sa na nej zúčastňovala aj skupina dievčat z druhého sirotinca na opačnej strane mesta – stačilo sa zapísať. Pri geografii to však neplatilo. Z pána Schella mala strach aj napriek tomu, že bola z celej triedy najlepšia.

Údržbár mal monotónny hlas. „Teraz alebo nikdy,“ povedal.

„Mám geografiu...“

„Teraz alebo nikdy.“

Zamyslela sa len na sekundu, potom sa rozhodla. Za pecou si všimla starú debničku na mlieko. Pritiahla si ju na druhú stranu šachovnice a posadila sa na ňu. „Začnite,“ povedala.

Porazil ju sériou štyroch ťahov, o ktorej neskôr zistila, že sa nazýva šustermat. Bolo to rýchle, nie však dosť rýchle na to, aby na hodinu geografie neprišla s pätnásťminútovým meškaním. Povedala, že bola na záchode.

Pán Schell stál pri katedre a ruky mal vbok. Pohľadom prešiel po triede. „Mladé dámy, videla niektorá z vás túto mladú dámu na dámskych toaletách?“

Ozval sa tichý chichot. Nikto nezdvihol ruku, dokonca ani Jolene, hoci Beth dvakrát klamala, aby ju kryla.

„A koľké z vás, dámy, navštívili pred začiatkom hodiny dámske toalety?“

Ďalší chichot a tri zdvihnuté ruky.

„A videla tam niektorá z vás Beth? Azda pri umývaní tých pekných drobných ručičiek?“

Žiadna odpoveď. Pán Schell sa obrátil k tabuli, na ktorú zapisoval argentínske vývozné artikly a dopísal „striebro“. Beth si na chvíľu myslela, že je po všetkom. Potom však s chrptom otočeným k triede prehovoril. „Päť čiernych bodov,“ skonštatoval.

Desať čiernych bodov znamenalo výprask koženým remeňom. Beth si ten výprask zatiaľ iba predstavovala, ale predstavivosť sa jej na chvíľu

rozšírila a na zadnici pocítila bolesť, ktorá páčila ako oheň. Ruku si priložila na srdce a na dne náprsného vrečka blúzy nahmatala raňajšiu tabletku. Strach sa badateľne zmenšil. Predstavila si puzdro na zubnú kefku, tú dlhú obdĺžnikovú nádobu z plastu; mala v ňom odložené štyri ďalšie tabletky, tam, v zásuvke malého železného regálu pri posteli.

V tú noc ležala v posteli na chrbte. Tabletku do ruky ešte nezobrala. Načúvala nočným zvukom a všimla si, že keď si jej oči zvyknú na tmú, akoby zneli hlasnejšie. Na konci chodby, pri stole, sa pán Byrne začal rozprávať s pani Hollandovou. Beth cítila, ako sa jej telo pri tom zvuku na sekundu naplo. Zažmurkala, pozrela sa na tmavý plafón nad hlavou a prinútila sa uvidieť šachovnicu s bielymi a zelenými políčkami. Potom jednotlivé figúrky poukladala na správne políčka: veža, jazdec, strelec, dáma, kráľ a rad pešiakov pred nimi. Potom pešiaka pred bielym kráľom posunula o dve políčka dopredu. Vysunula aj čierneho pešiaka. Dokázala to! Bolo to jednoduché. Pokračovala; opäť si prehrávala hru, ktorú prehrala.

Jazdca pána Shaibela vytiahla do tretieho radu. Na zelenobielej šachovnici na plafóne pavilónu ho tam videla celkom jasne.

Hluk sa už stlmil a zmenil sa na akési biele a harmonické pozadie. Beth ležala šťastná v posteli a hrala šach.

—

Nasledujúcu nedeľu zablokovala šustermat kráľovským jazdcom. Celú hru si v hlave zopakovala azda stokrát, až kým sa nezbavila hnevu a pocitu poníženia; až kým potme celkom jasne nevidela len šachovnicu a figúrky. Keď v nedeľu prišla za pánom Shaibelom, aby si zahrali, všetko to mala premyslené a jazdcom pohla ako vo sne. Milovala ten pocit, keď sa ho dotkla, tú maličkú konskú hlavu v dlani. Keď ho položila na políčko, údržbár sa zamračil. Chytil za hlavu svoju dámu a dal ňou šach jej kráľovi. Beth však už bola pripravená aj na to; všetko to minulú noc v posteli videla.

Kým jej dámu dostal do pasce, trvalo mu to štrnásť ťahov. Snažila sa potom hrať bez dámy, snažila sa tú smrteľnú stratu ignorovať, keď sa však chystala potiahnuť pešiakom, natiahol ruku a zastavil ju. „Vzdaj sa,“ povedal. Hlas mal ostrý.

„Vzdať sa?“

„Presne tak, dieťa. Keď takto prídeš o dámu, máš sa vzdať.“

Hľadela naňho a nerozumela. Pustil jej ruku, chytil jej čierneho kráľa a bokom ho položil na šachovnicu. Chvíľu sa gúľal a potom zastavil.

„Nie,“ povedala.

„Áno. Vzдалa si sa.“

Chcela ho niečím udrieť. „Keď ste mi vysvetľovali pravidlá, toto ste mi nepovedali.“

„V pravidlách to nie je. Je to otázka športového ducha.“

Vedela už, čo to znamená, ale nepáčilo sa jej to. „Chcem to dohrať,“ povedala. Zodvihla kráľa a postavila ho naspäť na miesto.

„Nie.“

„Musíte to dohrať,“ povedala.

Zvraštil obočie a postavil sa. Nikdy ho v suteréne postojacky nevidela – len na chodbách pri ich zametaní alebo v triedach, keď umýval tabule. Ak si nechcel udrieť hlavu o priečky na nízkom plafóne, musel sa trochu skrčiť. „Nie,“ povedal. „Prehrala si.“

Nebolo to fér. Športový duch ju nezaujímal. Chcela hrať a vyhrať. Nikdy po ničom netúžila tak ako teraz po víťazstve. Povedala slovo, ktoré od matkinej smrti nevyšlo: „Prosím.“

„Koniec hry,“ odpovedal.

Nahnevane naňho hľadela. „Ty skúpy...“

Spustil ruky popri tele. „Už žiadne hranie šachu. Vypadni,“ povedal.

Kiežby bola väčšia. Ale nebola. Vstala od šachovnice, prešla k dverám a údržbár ju mlčky sledoval.

—

Keď v utorok so špongiami v rukách prešla po chodbe k dverám do suterénu, zistila, že sú zatvorené. Dvakrát do nich bedrom zatlačila, nepodali sa však. Zaklopala, najprv mäkko, potom nahlas, z druhej strany sa však reakcie nedočkala. Bolo to príšerné. Vedela, že údržbár tam sedí pri šachovnici, že sa na ňu len hnevá za to, čo sa stalo naposledy, ale nič s tým nemohla robiť. Keď sa so špongiami vrátila, slečna Grahamová si ani nevšimla, že ich nevyčistila, ani že sa vrátila rýchlejšie ako zvyčajne.

Vo štvrtok si bola istá, že to dopadne rovnako, nebola to však pravda.

Dvere boli otvorené, a keď zišla po schodoch, pán Shaibel sa správal, akoby sa nič nebolo stalo. Figúrky boli rozostavené. Špongie rýchlo vyžmýkala a usadila sa pri šachovnici; pán Shaibel už pohol kráľovským pešiakom. Aj ona potiahla kráľovským pešiakom o dve políčka dopredu. Tentoraz žiadne chyby neurobí.

Rýchlo na jej ťah zareagoval a ona okamžite odpovedala. Nič si nepovedali, len ťahali. Beth cítila to napätie a páčilo sa jej.

V dvadsiatom ťahu pán Shaibel potiahol jazdcom práve vtedy, keď to nemal urobiť, a Beth sa podarilo dostať pešiaka až do šiesteho radu. Stiahol jazdca naspäť. Stratil tým ťah, a keď Beth videla, ako ustupuje, pocítila nadšenie. Jazdca vymenila za svojho strelca. Potom v ďalšom ťahu posunula pešiaka opäť o políčko ďalej. V ďalšom ťahu sa z neho stane dáma.

Sedel tam a hľadel naňho a potom nahnevane natiahol ruku a prevrátil svojho kráľa. Obaja mlčali. Prvýkrát vyhrala. Všetko napätie zmizlo a to, čo Beth vo svojom vnútri cítila, bolo také nádherné, že sa to nedalo porovnať s ničím, čo doteraz vo svojom živote cítila.

Zistila, že v nedeľu môže vynechať obed a nikto si to nevšimne. Získala tak tri hodiny s pánom Shaibelom, kým údržbár o pol tretej odišiel domov. Nerozprávali sa. Pán Shaibel vždy hral s bielymi figúrkami a ťahal prvý; ona hrala s čiernymi. Napadlo jej, že by sa ho mala opýtať, prečo to tak je, ale potom sa rozhodla, že to nechá tak.

„Mala by si sa naučiť sicílsku obranu, povedal jej raz v nedeľu po partii, ktorú sa mu len tesne podarilo vyhrať.

„Čo to je?“ opýtala sa podráždene.

Ešte stále sa spamätávala z prehry. Za týždeň ho dvakrát porazila.

„Keď biely pohne na štvrté políčko pred kráľom, čierny urobí toto.“ Natiahol ruku, bieleho pešiaka posunul po šachovnici o dve políčka dopredu, čo bol takmer bez výnimky jeho prvý ťah. Potom zobral pešiaka, ktorý stál pred čiernym strelcom na strane dámy a položil ho o dve políčka bližšie k stredu šachovnice. Nikdy predtým jej nič podobné neukázal.

„A potom čo?“ opýtala sa.